

Finanssipolitiikan valvonnan raportti 2020

Finanssipolitiikan valvonnan raportti (riippumaton finanssipoliittinen instituutio)

Julkaistu: 7.12.2020

KOKO KERTOMUS (FI)

KOKO KERTOMUS (EN)

Arvioinnin kohde ja syyt

Valtiontalouden tarkastusvirasto valvoo ja arvioi finanssipolitiikkaa (EU:n finanssipoliittisessa sopimuksessa ja EU:n lainsäädännössä tarkoitettuna) kansallisena riippumattomana finanssipolitiikan valvontaelimenä. Valvontaan sisältyy finanssipolitiikkaa ohjaavien sääntöjen ja sitovien tavoitteiden asettamisen sekä niiden toteutumisen arviointi. Valvonta käsittää julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteen (medium-term objective, MTO) noudattamisen sekä siihen liittyvän korjausmekanismin valvonnan, julkisen talouden suunnitelman laadinnan ja toteuttamisen valvonnan sekä EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen noudattamisen valvonnan.

Finanssipolitiikan valvonnan raportissa vuodelta 2020 VTV arvioi hallituksen finanssipolitiikkaa koronakriisin aikana sekä hallituksen työllisyystoimenpiteitä ja tavoitteita. Lisäksi raportissa tarkasteltiin Suomen suhdannetilannetta, julkisen talouden velkakestävyyden näkymiä ja valtiovarainministeriön talousennusteen realistisuutta.

Havainnot

Koronakriisi käänsi kansantalouden ja julkisen talouden jyrkkään pudotukseen alkuvuonna 2020. Hallituksen päätös luopua menokehyyksen noudattamisesta vuodeksi 2020 oli niin ollen perusteltu ratkaisu poikkeuksellisessa tilanteessa. Talousarvioesityksessä 2021 menotasoon tehtiin muutoksia, joissa hyödynnettiin kehyssääntöön kuuluvaa joustavuutta, ja sallittiin poikkeuksia kehyssäännöstä.

Valtioneuvoston keväällä 2020 esittämä julkisen talouden suunnitelma vuosille 2021-2024 ei sisältänyt julkisen talouden monivuotisia tavoitteita. Se kuitenkin vastasi finanssipolitiittisen lainsäädännön vaatimuksia käsillä olleissa poikkeuksellisissa olosuhteissa.

Suomen julkisen talouden velkasuhde kasvoi koronakriisin takia huomattavasti, mutta tyypillistä vauhtia (kasvu oli noin kymmenen prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen), kun Suomea verrataan muihin Euroopan maihin. Suomen valtio on kuitenkin ottanut suuret lainansa vuonna 2020 käytännössä nollakorolla. Matala korkotasoa yleisesti ottaen tukee julkisen talouden kykyä huolehtia kasvavasta velasta.

Hallituksen vuonna 2020 käyttöön ottama kestävyystiekartta tarjoaa lähtökohtia julkisen talouden vakauttamiselle ja pitkän aikavälin kestävyysparantamiselle.

Syksyllä 2020 hallitus asetti alkuperäistä suuremman mutta aikataulultaan väljemmän työllisyystavoitteen. Hallituksen kestävyystiekartassa on määritelty, kuinka paljon uudella työllisyystavoitteella pyritään vahvistamaan julkista taloutta.

Tarkastusviraston arvion mukaan vuoden 2021 talousarvion perustana oleva valtiovarainministeriön taloudellinen ennuste on realistinen, kun otetaan huomioon, milloin se on laadittu. Koronakriisi on kuitenkin tehnyt talouskehityksen ennustamisesta hankalaa, sillä epidemian leviäminen on ollut arvaamatonta ja epidemialla on edelleen mittavia talousvaikutuksia.

Johtopäätökset

Hallituksen toimet koronakriisin hoitamiseksi ovat olleet oikeansuuntaisia ajoitukseltaan ja mittakaavaltaan. Koronakriisin vaikutuksia tulisi jatkossakin lieventää aktiivisella finanssipolitiikalla. Samalla on tärkeää, että finanssipolitiikan vakiintuneista menettelyistä, kuten valtiontalouden menokehyksestä, pidetään kiinni mahdollisimman laajasti. Kehyssäännön soveltaminen jälleen vuodesta 2021 eteenpäin on tärkeää, jotta kehyssäännön uskottavuus valtiontalouden monivuotisen suunnittelun välineenä säilyy.

Tulevaisuudessa finanssipoliittista lainsäädäntöä tulisi kuitenkin tarkentaa siten, että se sisältäisi nykyistä selkeämmät säännökset myös pandemian kaltaisia poikkeustilanteita varten. Normaaliin julkisen talouden monivuotiseen suunnitteluun, johon kuuluvat julkista taloutta koskevat tavoitteet, tulee myös palata niin nopeasti kuin on kriisitilanteen kehityksen nojalla mahdollista.

Kestävyystiekartta tarjoaa hyvän lähtökohdan, mutta sitä olisi kehitettävä edelleen. Se hyötyisi tarkentamisesta, ja sen pitäisi helpottaa valmistautumista erilaisten velkaskenaarioiden sisältämään epävarmuuteen.

Julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen tulisi vakauttaa hallituksen tavoitteen mukaisesti, koska tulevaisuudessa erääntyvien velkojen uudelleenrahoituskustannuksiin liittyy riski.

On hyvä, että työllisyyden parantamisen tavoittelusta ei luovuttu koronakriisin takia. Vaalikauden aikana tähän mennessä tehtyjen työllisyyspäätösten julkistaloutta vahvistavat vaikutukset olivat tarkastusviraston arvion mukaan kuitenkin vaatimattomia.